

Datum
2023-05-24Dariennr
SKS 2023/1769 NV-
04283-23
Er referensRegeringen
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Klimat och Näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

Hemställan om anslag för reservatsbildning i fjällnära skog i ett antal aktuella ansökningsärenden

Bakgrund

Mark- och miljööverdomstolen slog 2020 fast att skogsägare i fjällnära områden, som nekats tillstånd att avverka sin skog på grund av mycket höga naturvärden, har rätt till ersättning. Efter den klagande domen har inflödet av ansökningar om föryngringsavverkning i fjällnära skog ökat, men dessutom har markägares bevekelsegrund för att ansöka om tillstånd ändrats. För en stor andel av ansökningarna är syftet inte längre att få tillstånd för ett brukande av skogen, utan i stället att få eventuella ersättningsmöjligheter klarlagda. I omgångar har det även kommit in ansökningar på mycket stora arealer i områden där det finns långtgående reservatsplaner. I de fallen är syftet att få ersättning på ett snabbare sätt.

I Västerbotten var länsstyrelsen och allmänningskogarna 2022 överens om att reservat bör bildas för 17 områden på drygt 20 800 hektar produktiv skog. De 17 områdena är värderade till sammanlagt 691 miljoner kronor. Merparten av arealen ligger ovanför gränsen för fjällnära skog, men mindre arealer ligger nedanför den fjällnära gränsen. För dessa områden kan överenskommelser om ersättning och beslut om naturreservat genomföras mycket snabbt om ekonomiska resurser tillförs.

Utöver de nu värderade områdena finns det ett stort antal områden med höga naturvärden på allmänningskogarnas markinnehav som allmänningskogarna på sikt vill få ersättning för att de inte kan bruka.

I början av 2023 fick Skogsstyrelsen in flera ansökningar från allmänningsskogar i Västerbotten omfattande ca 6 000 ha fördelat på ett 10-tal ansökningar. Ansökningarna berör de områden där länsstyrelsen sedan tidigare påbörjat bildandet av naturreservat enligt ovan. Enligt uppgifter från allmänningskogarna är ansökningarna inskickade eftersom reservatsbildandet dröjer på grund av minskade anslag hos Naturvårdsverket.

Att handlägga avverkningsansökningar i områden som planeras för naturreservat är en onödig kostnad och ett omfattande dubbelarbete för staten. Skogsstyrelsens handläggning av avverkningsansökningar skiljer sig från länsstyrelsens handläggning/fältbedömning av blivande reservat på grund av olika syften. Skogsstyrelsen behöver därför genomföra egna fältbesök för sin

utredning och kan inte utgå enbart från länsstyrelsens underlag. Hanteringen av fjällnära ansökningar är resurskrävande, eftersom handläggningen fram till utbetald ersättning vid avslag normalt omfattar två arbetsmoment i fält. Det är dels naturvärdesbedömning, dels inhämtning av volymsuppgifter för värdering. Merkostnaden för detta dubbelarbete med utredning av 6 000 ha inför beslut kan för Skogsstyrelsen uppgå till 2,5 mnkr.

Konsekvenser

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket arbetar med flera uppdrag från regeringen, bland annat Flexibla biotopskydd och andra skydds- och ersättningsformer, Väsentansavtal och Översyn av strategin för formellt skydd av skog. Dessa syftar bland annat till att skapa incitament för markägare att i högre grad föreslå områden med höga naturvärden på deras fastigheter till formellt skydd. Dessa incitament kommer sannolikt inte ge tillräcklig effekt om det samtidigt inte ges tillräckliga resurser för myndigheterna att kunna inrätta formellt skydd. Tilltron till de utvecklade skyddsformerna och det arbetssätt som utvecklas uppnås inte. I stället kommer markägare i det fjällnära området fortsätta lämna in ansökningar om avverkning för att den vägen erhålla ersättning då det ger ersättning snabbare, men till en högre administrativ kostnad för staten. Skogsstyrelsens möjlighet att omhänderta intresseanmälningar från markägare och bilda formellt skydd riskerar utebli eftersom intrångsersättningen till markägare som nekats tillstånd belastar samma anslagspost som intrångsersättningar vid bildande av formellt skydd.

Enligt beskrivningen ovan innebär den här omvägen, via avslagsbeslut och intrångsersättning en fördyring med ca 2,5 miljoner kronor för staten. Då är områdena fortfarande inte formellt skyddade. På grund av den hårda prioritering myndigheten tvingas göra är det svårt att upprätthålla myndighetsansvaret inom tillsynsarbetet. En konsekvens är undanträngningseffekter, där Skogsstyrelsens resurser inte räcker till för ordinarie handläggning/tillsyn av anmälningar och ansökningar.

Ytterligare en konsekvens av att de aktuella områdena inte skyddas formellt genom exempelvis naturreservat är att arealen i nuläget inte kan redovisas som skyddad skog i Sveriges rapportering av skyddad skog eftersom områden som nekats tillstånd till avverkning inte uppfyller kriterierna angivna av IUCN.

Hemställan

I syfte att möjliggöra en strategiskt hållbar lösning på hanteringen av de aktuella ärendena och god hushållning med statens resurser hemställer Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket skyndsamt om:

- att Naturvårdsverket tillförs sammanlagt 450 mnkr på anslag 1:14 Skydd av värdefull natur på anslagspost 1 för att möjliggöra den planerade reservatsbildning som berörs av avverkningsansökningar. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket hemställer skyndsamt om dessa medel för att hinna hantera de reservat som är aktuella för ersättning under 2023. Kan detta realiseras bedömer Skogsstyrelsen att en del av finansieringen skulle kunna överföras från Skogsstyrelsens anslag 1:2 anslagspost 2. Hemställan avgränsas till de

aktuella ärendena på allmänningsskogar som är klara för reservatsbildning under 2023 och där tillstånd för avverkning har sökts. Behoven 2024–2026 framgår av myndigheternas budgetunderlag.

Hemställan är avstämd med Länsstyrelsen Västerbotten.

Herman Sundqvist
Generaldirektör

Björn Risinger
Generaldirektör